

Landelijk Informeel Netwerk Beschermd Wonen/ Maatschappelijke Opvang - verslag

Datum: donderdag 1 juni 2017

Betrokken partijen

De onderstaande partijen zijn vertegenwoordigd in het Landelijk Informeel Netwerk:

- Cliëntvertegenwoordiging en ervaringsdeskundigen
- Brancheorganisaties en zorgaanbieders
- VNG en gemeenten
- ZN en zorgverzekeraars
- Aedes en woningcorporaties
- Ministeries (o.a. VWS, BZK en SZW)

Zie bijlage 1 voor een overzicht van de deelnemers.

Thema van deze bijeenkomst: wonen/ huisvesting

Elke bijeenkomst van het Landelijk Informeel Netwerk wordt vanuit een andere invalshoek naar Beschermd Wonen/ Maatschappelijke Opvang gekeken. Deze bijeenkomst is dat vanuit het thema 'wonen': *wat is er voor nodig om mensen eerder en passend gehuisvest te krijgen?*

De praktijk is leidend

Bij het Landelijk Informeel Netwerk zijn ervaringen uit de uitvoeringspraktijk leidend. Wat werkt hierin? Hoe kunnen we dit breder opschaalbaar maken in het land? Welke knelpunten worden nog ervaren en hoe kunnen we die beslechten?

Deze bijeenkomst staan de volgende praktijkvoorbeelden centraal:

1. De samenwerking tussen woningcorporatie Portaal en aanbieder De Tussenvoorziening.
Hoe kunnen we slimme combinaties maken van 'dragende' en 'vragende' huurders?
2. De Buurtcirkels en Thuishavens van aanbieder Pameijer.
Hoe kunnen we mensen eerder en langer in de wijk laten wonen?

Meer informatie over deze praktijkvoorbeelden treft u in de bijlagen.

Vertegenwoordiging vanuit cliëntperspectief

Bij elk Informeel Netwerk is het van belang dat cliënten vertegenwoordigd zijn om recht te doen aan het perspectief van de cliënt. Deze sessie was er naast MIND en LOC ook een ervaringsdeskundige aanwezig, die iets vertelde over de Buurtcirkel (Pameijer, Rotterdam) waar hij woont.

Kernpunten thema wonen/ huisvesting d.d. 1 juni

Hieronder een korte weergave van de belangrijkste gespreksonderwerpen tijdens de bijeenkomst:

1. **Er zijn vele vormen van (creatieve) huisvesting** in het land, waarmee mensen snel en passend gehuisvest kunnen worden. De potentie is groot. Het vraagt echter veel van de betrokken partijen om dit te kunnen realiseren: politieke agendering, samenwerking wonen en zorg, borging van financiering, overtuigingskracht en doorzettingsvermogen.
2. **De betrokken partijen zijn van elkaar afhankelijk** om iemand goed te kunnen huisvesten. Zo is een woningcorporatie afhankelijk van de aanbieder of zij vanaf dag 1 begeleiding kunnen bieden. Een aanbieder is soms afhankelijk van gemeentelijke instanties, bijvoorbeeld om het inkomen of schuldhulpverlening op tijd te regelen. En de gemeente is afhankelijk van de woningcorporatie voor het beschikbaar stellen van woonruimten.
3. Dit vraagt om een **langdurig, domeinoverstijgend partnerschap** tussen de betrokken partijen, met meerjarig commitment op bestuurlijk niveau (incl. afspraken over de wederzijdse condities van de samenwerking).
4. De **verbinding tussen de bestuurders en de uitvoeringspraktijk** is van belang in verband met het maken van realistische afspraken en de interne borging.
5. De gemeente heeft een belangrijke rol in het verbinden van de betrokken partijen. Zij dient hierop te sturen en voert zo de (domeinoverstijgende) **procesregie**.
6. Maak als betrokken partijen (o.a. woningcorporaties en aanbieders) **concrete afspraken** met elkaar over (1) wie er voor een bepaalde woonruimte in aanmerking komt en onder welke voorwaarden (en wie niet), (2) wie waarvoor verantwoordelijk is (bijvoorbeeld wanneer huur niet betaald wordt, er overlast is etc.) en (3) wanneer met elkaar geëvalueerd wordt wat goed gaat en wat beter kan.
7. Investeer tijdig in de relatie met de bewoners in de buurt en zorg dat mensen in de wijk elkaar leren kennen. Dit zorgt voor **draagvlak in de buurt**.
8. Zorg dat duidelijk is **naar wie en hoe geëscaleerd** kan worden. Dit is van belang om het comfort in de wijk (het wooncomplex) te waarborgen.
9. **Betrek ervaringsdeskundigen echt**. Zo kan je continu vanuit cliëntperspectief kijken of iets gaat helpen.
10. Start met een '**coalition of the willing**': mensen die er in geloven en ervoor willen gaan. Zij krijgen anderen enthousiast, waardoor er een grotere beweging ontstaat. Dit vraagt veel energie en tijd.
11. Pak ruimte binnen de regelgeving. **Kijk naar wat wel kan** en zoek creatief naar oplossingen. Er kan een hoop.
12. **Ondernemerschap**. Op alle niveaus: gemeente, woningcorporaties, zorgorganisaties én professionals én cliënten.

De belangrijkste succesfactoren, knelpunten en opgaven

In de praktijkvoorbeelden is een aantal succesfactoren, knelpunten en opgaven te benoemen. Tijdens het diner pensant is dit aan de tafels verder met elkaar verkend. Zie hieronder een opsomming van de belangrijkste punten.

Praktijkvoorbeeld 1. Portaal en De Tussenvoorziening

Succesfactoren

- Tolerantie en acceptatie in de buurt, door al in vroeg stadium hierin te investeren en men te betrekken, zodat geanticipeerd kan worden op zorgen uit de buurt. Als de weerstand hoog blijft: niet koste wat het kost doorzetten.
- Duidelijkheid hoe en bij wie ‘opgeschaald’ kan worden. Dit is nodig voor het onderling comfort tussen dragende en vragende huurders.
- Het gemeenschappelijk belang tussen partijen vaststellen, zodat hier gericht aan gewerkt kan worden.
- Meerjarig commitment van alle betrokken partijen. Processen rondom huisvesting duren lang (bijvoorbeeld een nieuwe locatie starten). Dit vraagt om een lange adem.
- Gemeentelijke visie en sturing op het realiseren van passende woonruimte en bij elkaar brengen van partijen (procesregie).
- Het organiseren bestuurlijke wil en commitment. De verbinding tussen de uitvoeringspraktijk en de bestuurders is hierbij van belang.
- Korte lijnen tussen professionals op uitvoeringsniveau. Niet alleen voor het stukje ‘zorg’ of ‘wonen’, maar juist tussen deze partijen en domeinen.
- Casusregie: de woningcorporatie en aanbieder maken afspraken welke mate van begeleiding en regievoering verwacht mag worden van de aanbieder en wanneer contact met elkaar wordt opgenomen.
- De aanbieder en woningcorporatie dienen ook duidelijke afspraken te maken over onder welke voorwaarden iemand in een woonruimte geplaatst kan worden en hoe om te gaan met de situatie dat de huur niet betaald wordt (soms worden er bijvoorbeeld afspraken gemaakt over dat de aanbieder garant staat).
- Triage: een goede match tussen een cliënt en een bepaalde woonruimte/-voorziening.
- Locatiebeheer: op een locatie waar dragende en vragende huurders wonen, is locatiebeheer cruciaal. Bewoners moeten weten naar wie zij op kunnen schalen en er is iemand beschikbaar die met de mensen in gesprek kan gaan voordat iets hoger op kan lopen.
- Dagbesteding is van groot belang. Niet alleen voor de cliënt, maar ook voor de andere huurders, aangezien het overlast in het complex vaak vermindert. Soms zijn er in het pand mogelijkheden tot dagbesteding.
- Flexibel omgaan met bestaande wet- en regelgeving. Uiteraard is men gehouden aan het wettelijk kader, maar met ondernemingszin en een mindset van ‘we gaan het regelen!’ kan er een hoop.

Knelpunten

- Partijen kunnen elkaar niet altijd goed, dan wel op tijd, vinden.
- Als er succesvol gewerkt wordt aan de uitstroom, maar de instroom niet wordt aangepakt, blijft er woningnood.
- De benodigde lange adem voor duurzame, meerjarige samenwerkingsverbanden verhoudt zich slecht tot de dagelijkse realiteit binnen organisaties en de politieke realiteit.
- Er is onvoldoende gedeeld gevoel van urgentie tussen partijen.

- (Financiële) schotten tussen wettelijke kaders en domeinen bemoeilijkt de samenwerking tussen partijen.
- Betrokkenen geven aan wat niet kan, in plaats van te zoeken naar wat wel mogelijk is. Onvoldoende durf om de ruimte te pakken.

Opgaven

- Start vliegwielen: leer uit de praktijk wat werkt en waarom en voer dit breder door. Begin op kleine schaal en rol de werkzame elementen steeds breder uit.
- Creëer een ‘*coalition of the willing*’. Een paar mensen die iets willen bereiken, kunnen veel in gang zetten en andere mensen enthousiast krijgen.
- Maak successen minder afhankelijk van bepaalde personen, door dit goed in de organisaties/ interne werkprocessen te borgen.
- Zorg voor een goede procesregie en commitment tussen partijen. De gemeente heeft een belangrijke rol in het verbinden van partijen.
- Benut de ruimte die huidige regelgeving biedt beter. Creëer waar nodig meer ruimte.

Praktijkvoorbeeld 2. Pameijer

Succesfactoren

- Het normaliseren van kwetsbaarheden en/of beperkingen van deelnemers.
- Zoveel mogelijk eigen regie en zeggenschap. Hier is meer mogelijk dan soms wordt gedacht.
- Werken aan ‘betekenis geven’ en participatie in de groep/ wijk. Ervaringsdeskundige Sander noemt bijvoorbeeld de hond uitlaten voor een andere deelnemer en hoe dat zijn gevoel van eigenwaarde versterkt.
- Als het (even) minder gaat met deelnemers uit de Buurtcirkel kan de begeleiding en/of zorg worden geïntensiveerd, zonder dat er verder veel hoeft te veranderen (bijvoorbeeld waar zij wonen). Deze ‘terugklapmogelijkheid’ geeft zekerheid en daarmee rust en stabiliteit.
- Het onderdrukken van een zorgreflex door professionals (dit blijkt soms een aandachtspunt).
- Een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de betrokken partijen en duidelijkheid over ieders aandeel hierin.
- Een goede samenwerking met lokale partijen, zoals de wijkteams.
- Een goede triage: wie komt in aanmerking voor de Buurtcirkels en wie niet?
- Het enthousiasme van de deelnemers trekt de organisatie en medewerkers mee. Dit maakt het een succes. Op die manier beklijft het.

Knelpunten

- Het werven van deelnemers is een uitdaging. De omschakeling van *cliënt* naar *deelnemer* en zelf een aandeel in de groep/ wijk moeten leveren, is in eerste instantie soms lastig.
- Het creëren van een beweging op grotere schaal kost tijd. Er zijn ondertussen tientallen Buurtcirkels in verschillende gemeenten, maar het breder uitrollen kost veel tijd en energie.
- Verantwoordingseisen passen niet altijd bij nieuwe, innovatieve methoden.
- Het aanbod is steeds meer verspreid over de stad. Hoe zorg je dan voor een duidelijk aanspreekpunt als er opgeschaald moet worden? Dit kan verschillen per wijk of er is één algemeen nummer, met als risico dat het anoniemer (en bureaucratischer) wordt.

Opgaven

- Creëer bekendheid tussen bewoners en de deelnemers in de wijk. Dit helpt in het kader van sociale acceptatie en normalisatie.
- Betrek ervaringsdeskundigen écht in de praktijk. Dat is iets anders dan een cliëntenraad inrichten. Hierbij helpt het dat zorgverzekeraars soms vergoedingen voor ervaringsdeskundigen hebben.
- Begin laagdrempelig en kleinschalig.
- Promoot succesvolle aanpakken en richt een structuur in waardoor hiervan geleerd kan worden en dit breder uitgerold kan worden.
- Deze aanpak is laagdrempelig en helpt de doelgroep stabiel te wonen. Dit is een gezamenlijk doel voor veel van de betrokken partijen. Sla daarom als gemeenten, woningcorporaties, aanbieders etc. de handen ineen om hieraan te werken.

Vervolg Landelijk Informeel Netwerk: bijeenkomst 7 september 2017

- Op donderdagavond 7 september 2017 van 18.00 uur tot 21.00 uur is het tweede Landelijk Informeel Netwerk.
- Na reacties van de deelnemers is het onderwerp: **schulden & inkomen (en participatie)**. Deelnemers worden hier gericht voor uitgenodigd.